

4. Darwin – kameleonen

Darwin – modifieringens mester

Den 28. mars 1859 skriver Darwin til sin venn, den kjente geologen Charles Lyell – og spør om det er så at han har snakket med John Murray. Dette var en velrenommert forlegger i London, som Lyell hadde brukt til å publisere sitt store verk “Principles of Geology” (1830–33).

Til tross for at flere ting fremdeles er uklare, ser det ut til at Murray kan tenke seg å gi ut den boka Darwin holder på med – “An Abstract of an Essay on the Origin of Species and Varieties Through Natural Selection by Charles Darwin”. Men allerede to dager senere meddeler Lyell ham at forleggeren ikke vil godta tittelen: «Jeg er lei for at Murray protesterer mot begrepet utdrag [abstract], for jeg ser på det som den eneste unnskyldningen for *ikke* å oppgi fylldige referanser og fakta», skriver Darwin.³⁶²

Noen dager senere sender han et brev til Murray og redegjør nærmere for boka. Han kan få de tre første kapitlene og en kort innledning så snart disse blir returnert fra kopistene. «Det er resultatet av mer enn 20 års arbeid, men bare et populært utdrag av et større verk³⁶³ om samme emne, uten referanser til autoriteter og uten lange kataloger med de fakta som konklusjonene mine bygger på. Boka *burde* bli populær for en stor del lesere av vitenskapelig og populærvitenskapelig litteratur, siden den vedrører jordbruk og historien til husdyrene og hele området av zoologi, botanikk og geologi.»³⁶⁴

En skjebnesvanger kommodeskuff

Lyell og en annen god venn, botanikeren Joseph Dalton Hooker, har lest gjennom hele manuskriptet på forhånd og kommet med sine innvendinger, og Darwin korrigerer og retter opp så godt han kan: «Takk

for at du forteller meg om uklarhet i stilen. Men Vårherre skal vite at ingen neger med piskene over seg kunnet ha trellet hardere for å være klar enn jeg har.» (s. 296) Han antyder at en dame som har lest hele manuskriptet (se nedenfor), kun har funnet tre uklare setninger, men lover å gjøre sitt beste med korrekturarkene.

Botaniker Hooker hadde forresten et litt dramatisk uhell – han hadde av vanvare lagt det renskrevne manuskriptet om geografisk utbredelse (kap. 11) i samme kommodeskuff som kona oppbevarte løse ark til barnas tegneoppgaver. På denne måten forsvant en fjerdedel av manuskriptet, og dette ble selvsagt svært ille for Hooker. Men Darwin tok det pent: «Jeg *har* det gamle manuskriptet, hvis ikke, ville tapet ha drept meg!» (s. 284)

Ingen diskusjoner om 1. Mosebok

Den 1. april svarer Murray og takker for Darwins detaljer om boka. På grunn av denne grundigheten og hans kjennskap til Darwins tidligere publikasjoner³⁶⁵ nøler han ikke med å avvike fra sin vanlige rutine og bekrefter at utgivelse det blir det – og det uten å ha sett manuskriptet!

Her har selvsagt også den berømte Lyells anbefaling gjort sitt, selv om Darwin hadde bedt ham om å antyde at det kunne være et kontroversielt prosjekt: «Jeg ber om et godt råd om jeg skal si til Murray at boka ikke er mer uortodoks enn emnet gjør det uunngåelig. At jeg ikke diskuterer menneskets opprinnelse. At jeg ikke bringer inn noen diskusjoner om 1. Mosebok o.l., bare gir fakta og trekker bare slike konklusjoner fra dem som jeg synes er rette.» (s. 270). Og til Murray: «Min bok kan ikke bare være lettlest, noen deler kan være kjedelige og noen heller vanskelige å forstå, men *så langt jeg kan bedømme det (kanskje helt galt)*, vil den bli interessant for alle (og de er mange) som er opptatt av det underlige spørsmålet om opprinnelsen til alle dyreformene [«the origin of all animate forms»]. (...) Stol på, at jeg skal arbeide som en slave for å gjøre alt ferdig. PS: Jeg vil tilføye at det er umulig for deg og noen annen å dømme om den virkelige verdien til boka min, uten å lese den helt igjennom, siden det hele er et eneste langt argument.»

Darwin er dessuten sikker på at synspunktene er originale. Han spør Lyell om å lese de tre første kapitlene og deretter sende dem med et omtentksomt bud – direkte – til en frk. Georgina Tollett – «denne damen, som er en utmerket dommer angående stilen, skal se etter skrivefeil for meg.» (s. 277f.)

Av brev til Hooker 11. april går det fram at Murray har lest det han